

“Regenboogsenioren willen aanvaard worden, niet enkel getolereerd”

“Tijdens een evenement kwam een man van 90 jaar naar onze mensen toe. Hij kwam hen bedanken: ‘Dankzij jullie ben ik opnieuw tot leven gekomen.’”

“Het is niet omdat gevoelens ontkend worden in de maatschappij, dat ze er niet zijn.”

Heel wat mensen zijn niet hetero of voelen zich niet goed als man of vrouw. Ook onder ouderen is er een grote groep LGBTI+-mensen. Regenboogsenioren – zoals je hen ook kan noemen – kennen hun specifieke uitdagingen. Ze groeiden op in een tijd met weinig kennis en grote taboes over LGBTI+ zijn. En dat heeft gevolgen tot vandaag.

Tekst **Matthias Van Milders** – Foto's **Shutterstock**

Maggy Doumen: “In onze tijd werd er niet over gesproken. Ik wist eigenlijk niet waarover het ging, ik had geen rolmodel.”

Laten we beginnen met een taalkwestie. Waar vroeger vaak het woord 'holebi' werd gebruikt, hoor je nu vaker een letterwoord als LGBTI+. Er zijn nog varianten, maar wij kiezen hier voor het woord dat ook çavaria gebruikt, de Vlaamse koepel van de LGBTI+-beweging. De letters staan voor lesbisch, gay/homo, bi, transgender en intersekse. Een transgender persoon is iemand wiens genderidentiteit niet overeenkomt met diens biologische geslacht bij de geboorte. Intersekse slaat op het feit dat geslachtskenmerken niet vallen binnen de klassieke tweedeling vrouw-man. Het plusteken in LGBTI+ wijst erop dat er meer varianten van seksuele identiteit zijn dan degene die met de vijf letters worden aangeduid.

"Maar al die letters klinken toch wat als Chinees voor vele senioren", merkt Maggy Doumen. Als vrijwilliger is ze coördinator van RainbowAmbassadors, een organisatie die een gezicht en stem wil geven aan LGBTI+-senioren. "Daarom spreken wij liever over regenboogsenioren", valt haar collega-vrijwilliger Roger Van Loon haar bij. "Daarin zit ook iedereen vervat."

Spreekbuis van regenboogsenioren

De regenboogsenioren zijn met velen. Exacte cijfers voor ons land zijn er niet, maar er is wel een internationaal Ipsos-onderzoek (2024). Daaruit blijkt dat vijf procent van de babyboomers zichzelf als LGBTI+ ziet. Dat cijfer geldt voor de 26 landen uit het onderzoek, waaronder België. In ons land spreek je dan over meer dan 100 000 ouderen, en dat is vermoedelijk een serieuze onderschatting. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat negen procent van de Belgische bevolking LGBTI+ is. Bovendien behoren niet alle ouderen tot de generatie van de babyboomers. De RainbowAmbassadors spreken van tien procent regenboogsenioren.

Binnen de LGBTI+-beweging zijn de RainbowAmbassadors de spreekbuis van de ouderen. De vrijwilligersorganisatie komt op voor de sociale aanvaarding van de genderidentiteit en de seksuele diversiteit van regenboogsenioren. Daarbij richten de RainbowAmbassadors zich op de ouderenzorgsector, maar ook op dienstencentra, seniorenraden, ouderenverenigingen en de bredere ouderenbeweging. Dat doen ze met een laagdrempelig aanbod van onder meer fototentoonstellingen, infosessies, films, gezelschapsspellen en quizzen.

Voortdurende coming-out

De specifieke aandacht voor regenboogsenioren is nodig, zeggen Maggy en Roger. "Men gaat er te veel van uit dat de aanvaarding van LGBTI+ mensen vanzelfsprekend is geworden", vindt Roger. "Als je wil deelnemen aan de maatschappij, dan doe je voortdurend een coming-out, of je dat nu wilt of niet. Als je samen bent met iemand van hetzelfde geslacht, dan kom je daar automatisch voor uit. De meeste mensen beseffen niet dat dat een voortdurende strijd is tegenover een maatschappij die toch nog altijd vijandig kan zijn tegenover LGBTI+ers. Regelmatig hoor je in het nieuws weer berichten over *gay-bashing* en dat soort dingen. De tegenstand vanuit verschillende hoeken is nog steeds groot, en kan je niet linken aan één bepaalde bevolkingsgroep of religie."

Het verleden speelt vandaag nog steeds een bepalende rol voor regenboogsenioren. In het landelijke Vlaanderen waarin Roger opgroeide,

was homoseksualiteit een zonde. "Nu klinkt dat heel raar, maar als ik toen had geweten dat homo's bestonden, had me dat veel moeite en veel ellende bespaard. Ik heb het niet zo gemakkelijk gehad. Ik probeerde te voldoen aan de toen geldende eisen van de maatschappij die sterk door godsdienst werd bepaald. En dat zie je nu nog terugkeren. Mensen raken in de knoop met hun gevoelens. Ze houden een kern van zichzelf verborgen uit schrik voor de reacties en de afwijzingen. Maar het is niet omdat die gevoelens ontkend worden in de maatschappij, dat ze er niet zijn."

"Bij mij is het eigenlijk ook zo gegaan", reageert Maggy. "In onze tijd werd er niet over gesproken. Ik wist eigenlijk niet waarover het ging, ik had geen rolmodel. Omdat ik kinderen wilde, trouwde ik met een man. Had ik toen geweten wat ik nu weet, dan had ik dat nooit gedaan. Ook vandaag zie ik nog mensen die pas op latere leeftijd uit de kast komen. Tijdens een evenement in Brussel kwam een man van 90 jaar naar onze mensen toe. Hij kwam hen bedanken: *'Dankzij jullie ben ik opnieuw tot leven gekomen.'*"

Vaak zwijgen regenboogsenioren over hun LGBTI+ zijn, ook in verenigingen of andere sociale omgevingen.

"Eigenlijk zijn Maggy en ik een beetje een uitzondering", denkt Roger. "Wij hebben geleerd om voor onszelf op te komen. Al zijn er uiteraard nog generatiegenoten die dat doen."

Terug in de kast

Als RainbowAmbassador gaat Maggy vaak in gesprek met bewoners van »

Vaak zwijgen regenboogsenioren over hun LGBTI+ zijn, ook in verenigingen of andere sociale omgevingen.

ROGER VAN LOON:

“Men gaat er te veel van uit dat de aanvaarding van LGBTI+-mensen vanzelfsprekend is geworden. De tegenstand vanuit verschillende hoeken is nog steeds groot.”

een zorginstelling. “Laatst vertelden twee vrouwen in een woonzorgcentrum me: *‘Als we zouden weten dat hier één man zou zitten die homo is, dan gaat niemand daar nog mee aan tafel zitten.’* Het is dan ook niet vreemd dat veel LGBTI+-partners elkaar beloven om er altijd voor te zorgen dat beiden thuis kunnen blijven wonen. Velen hebben schrik om in het zorgcircuit terecht te komen.”

Geregeld kruipen regenboogsenioren terug in de kast als ze naar een woonzorgcentrum verhuizen, merken Maggy en Roger. Ze geven het voorbeeld van Paul Rademakers, die in 2022 op 102-jarige leeftijd overleed. “Paul was een pionier van de LGBTI+-beweging. Toch verzwegen ook hij tijdens zijn eerste jaar in een woonzorgcentrum dat hij homo was”, herinnert Roger zich. “Uiteindelijk sprak hij er toch over en werd dat gelukkig goed ontvangen. Maar anderen blijven zwijgen omdat ze niet weten welke reacties ze moeten verwachten. Vele oudere homomannen zijn eenzaam. Zij hebben vaak geen kinderen, sommigen werden door hun familie verstoten.”

In de opleidingen voor zorgpersoneel is er weinig aandacht voor regenboogsenioren, stelt Maggy. “Wij geven wél elk jaar workshops aan studenten en die zijn daar blij om. In de zorginstellingen merken we een grote onwetendheid. Soms horen we in woonzorgcentra: *‘Homoseksualiteit? Dat bestaat hier niet.’* Seks bestaat al helemaal niet, zo moet men het er niet over hebben.

Van een visie op LGBTI+ zijn in de ouderenzorg is er vaak geen sprake.”

Vertrouwenspersoon

De situatie van regenboogsenioren in woonzorgcentra is dus niet zo evident, maar het is ook niet alleen kommer en kwel. In verschillende woonzorgcentra maakt men wel degelijk werk van een LGBTI+-sensitief beleid. De Vlaamse overheid lanceerde het initiatief *‘Tachtig tinten’* om genderidentiteit en seksuele diversiteit bespreekbaar te maken in woonzorgcentra. Het hoogtepunt van dit project is wel al voorbij. Twee jaar geleden ondertekende de stad Gent het manifest van RainbowAmbassadors. Zo engageerde de stad zich ertoe om in elk diensten- of woonzorgcentrum een referentiepersoon aan te stellen. Die kan informatie doorgeven, maar ook de rol van vertrouwenspersoon opnemen. Deze referentiepersonen voor relatievorming, intimiteit en seksualiteit gaan trouwens breder dan alleen bij regenboogsenioren. En ze kunnen ook een nuttige rol spelen buiten een zorgcontext, in verenigingen bijvoorbeeld.

“Wat al veel betekent, is dat mensen zich ergens welkom voelen”, aldus Maggy. “Zo kan een dienstencentrum onze foldertjes verspreiden. Dat kan ervoor zorgen dat iemand weet: *‘Ik kan hier vertellen dat ik als vrouw samen woon met een vrouw.’* Verder is het ook een goed idee dat elke organisatie of vereniging zichzelf de vraag stelt: *‘Hoeveel LGBTI+-mensen tellen wij en komen die daar ook open voor uit?’*”

Onbekend is vaak onbemind. Door mensen met elkaar in contact te brengen, kunnen vooroordelen en stereotypen verminderen of verdwijnen. “Ik heb weet van pesterijen die geëindigd zijn nadat mensen met elkaar werden samengebracht”, vertelt Maggy. “Door geregeld met elkaar te praten, kunnen mensen hun schrik afwerpen. Dat een organisatie als OKRA er aandacht aan besteedt, vind ik een goede zaak. Want uiteraard zijn er ook onder de OKRA-leden heel wat regenboogsenioren. Misschien zijn er wel die een referentiepersoon willen worden?”

“Vergeet niet dat we hier praten over fundamentele mensenrechten”, concludeert Maggy. Roger valt haar bij: “Het gaat erom dat we naar een maatschappij evolueren die mensen accepteert zoals ze zijn. Het gaat niet over tolereren, maar om echt accepteren.”

En bij OKRA?

OKRA wil de rechten van alle ouderen verdedigen, met extra aandacht voor degenen die vaak worden uitgesloten. De aandacht voor diversiteit gaat dus

TROTSSE OUDERS

breder dan enkel senioren met een migratieachtergrond, maar geldt voor alle minderheidsgroepen. Voor OKRA moet diversiteit deel uitmaken van het aanbod, de organisatie, het beleid én de trefpuntbegeleiding. Geen enkele oudere, dus ook geen enkele regenboogsenior, mag een drempel ervaren om te participeren aan het aanbod van OKRA: het is slechts één van de doelstellingen van het nieuwe beleidsplan 2026-2030. En dat werkt inspirerend. Bij OKRA Antwerpen leeft het idee om samen naar de Antwerp Pride te trekken. Het bezoek aan de jaarlijkse LGBTI+-manifestatie zou ook een eerbetoon zijn aan een pas overleden OKRA-vrijwilligster die er vroeger op eigen houtje naartoe trok. ●

MEER WETEN OVER LGBTI+?

- Neem een kijkje op www.cavaria.be/allesoverlgbtplus
- Meer info over en voor regenboogsenioren vind je op www.rainbowambassadors.be
- Ouders en grootouders van LGBTI+ (klein)kinderen kunnen terecht op www.trotseouders.be

“WAAROM JE KLEINKIND VERSTOTEN OMDAT HET LGBTI+ IS?”

Ouderen komen niet alleen in contact met regenboogsenioren, of zijn het zelf. Velen hebben ook kinderen of kleinkinderen die LGBTI+ zijn.

De vereniging Trotse ouders groepeerd ouders en grootouders van LGBTI+-kinderen en -kleinkinderen. “Onsland doet het goed op vlak van LGBTI+-rechten, maar er is nog veel werk op het gebied van maatschappelijke aanvaarding van LGBTI+-personen, ook door ouders”, vertelt Petra Larosse, voorzitter van Trotse ouders. “We ontmoeten geregeld LGBTI+-jongeren die ons erg geëmotioneerd en in tranen vertellen dat ze al jaren niet meer thuis zijn geweest omdat ze er niet welkom zijn.”

“Er is nog heel wat onwetendheid bij ouders. Homoseksualiteit is maar een klein aspect van iemands identiteit. Veel ouders hebben ook een stereotiep beeld van LGBTI+-personen. Daarbovenop denken nog steeds heel wat mensen onterecht dat LGBTI+ zijn een keuze is. Ouders hebben een verpletterende verantwoordelijkheid. Er is een duidelijk verband aangetoond tussen zelfmoordgedachten en de aanvaarding van holebi's in het gezin. Naar ouders en grootouders wil ik een warme oproep doen om gewoon van hun LGBTI+ (klein)kind te houden en het onvoorwaardelijk te steunen. LGBTI+-aanvaarding begint in het gezin.”

ALTIJD WELKOM

“Toen bleek dat hij homo is, heb ik mijn kleinzoon gewoon verteld dat hij altijd welkom is bij mij en dat het niets uitmaakt of hij LGBTI+ is of niet”, vertelt trotse oma Rita Degeeter. “Ik vertelde hem dat het belangrijkste is dat hij gelukkig is in het leven. Dat zeg ik trouwens ook tegen mijn andere kleinkinderen. Hij zit in mijn hart en hij deelt ook alles wat hij doet met mij. Als grootouder wist je je kleinkind geboren worden, vierde je hun verjaardagen, paste je op hen of nam je hun mee op vakantie. Waarom zou je dan je kleinkind verstoten omdat het LGBTI+ is? Het is hetzelfde kleinkind waar je ooit zo trots op was.”